

RANGÁRÞING EYSTRA

Aðalskipulag 2012-2024

BREYTING Í MARS 2018:

AFMÖRKUN AFÞREYINGAR- OG FERÐAMANNASVÆÐIS OG BREYTING Á
LEGU ÞÓRSMERKURVEGAR VIÐ HAMRAGARDÁ OG SELJALANDSFOSS
UNDIR V-EYJAFJÖLLUM

Umhverfisskýrsla

ÖNNUR SKIPULAGSGÖGN:

Breyting á sveitarfélagsuppdrátti dag. 04. apríl 2018

Breytt 23. 04. 2018

16. 08. 2018

Síðast breytt 08. 01. 2019

*Samp. i sveitarféljörn
Rangárþings eystra
10. janúar 2019
Anthon Ben Halldósson*

Sveitarstjóri Rangárþings eystra

Mótt.: 21. jan. 2019
Málnr.

08. janúar 2019

**TEIKNISTOFA
ARKITEKTA**

GYLFÍ GUÐJÓNSSON
OG FÉLAGAR ehf.
arkitektar fai

Almennt

Markmiðið með lögum um mat á umhverfisáhrifum áætlana er að stuðla að sjálfbærri þróun og draga úr neikvæðum umhverfisáhrifum. Jafnframt að stuðla að því að við áætlanagerð sé tekið tillit til umhverfissjónarmiða. Það skal gert með umhverfismati tiltekinna skipulags- og framkvæmdaáætlana stjórnvalda sem líklegt er að hafi í för með sér veruleg áhrif á umhverfið. Með umhverfismati áætlana er leitast við að greina líklegar umhverfisbreytingar af völdum skipulagsáætlunarinnar í ljósi þeirra upplýsinga sem liggja fyrir um núverandi ástand og meta vægi og varanleika breytinganna.

Áhrifamat, inntak áætlunar og helstu stefnumið

Áætlunin felur í sér breytingu á landnotkun við Hamragarða og Seljalandsfoss úr landbúnaðarsvæði (L) og afþreyingar- og ferðamannasvæði af óskilgreindri stærð (AF) í 90 ha afþreyingar- og ferðamannasvæði (AF). Áætlunin gerir því ráð fyrir talsverðri stækkan afþreyingar- og ferðamannasvæðis við Hamragarða og Seljalandsfoss. Skipulagssvæðið er rúmt afmarkað sem helgast fyrst og fremst af ríkjandi landslagsheild. Stærstur hluti þess eru uppgrónir áráurar. Áætlunin markar ekki stefnu um umfangsmikla uppbyggingu. Fyrst og fremst er um að ræða um 1.000 m² fræðslu- og upplýsingamiðstöð, en einnig um 250 m² skemmu við þjónustuhúsið að Hamragörðum og um 50 m² þjónustuhús í Kverkinni. Einnig markar áætlunin stefnu um endurbyggingu íbúðarhúss og úтиhusa að Hamragörðum í samráði við Minjastofnun Íslands. Þá er mörkuð stefna um breytingar á flæði umferðar, bílastæði og gönguleiðir ásamt tjaldstæði sem þó er víkjandi landnotkun á svæðinu þegar núverandi samningur um svæðið rennur út. Áætlunin markar ekki stefnu um tjaldsvæði á skipulagssvæðinu til framtíðar. Núverandi reiðleid um svæðið er breytt og aðlöguð nýju skipulagi svæðisins.

Breytingar á afþreyingar- og ferðamannasvæðis við Hamragarða og Seljalandsfoss eru nauðsynlegar vegna mikillar fjölgunar ferðamanna sem sækja staðinn heim. Samkvæmt fyrirliggjandi rannsóknum voru þeir árið 2008 175.000, árið 2012 250.000, 2014 327.000, 2016 600.000 og líklegt er að árið 2017 hafi um ein milljón ferðamanna komið á svæðið.

Tillaga að aðalskipulagsbreytingu og deiliskipulagi var lögformlega auglýst sumarið 2016. Fram komu talsverðar athugasemdir sem einkum tóku til þjónustumiðstöðvar, útfærslu, staðsetningar, stærðar og sýnileika en einnig bílastæða og stíga. Sveitarstjórn ákvað því að endurskoða tillöguna varðandi fyrrgreinda þætti og auglýsa hana á nýjan leik. Einnig var ákveðið að endurskoða legu nýs þórsmerkurvegar meðfram varnargarði Markarfljóts þannig að hann lægi vestan húss Rangæingafélagsins áður en hann sveigði inn á núverandi þórsmerkurveg við Gljúfurá. Tilgangurinn með færslu þórsmerkurvegar til vesturs er m. a. sá að bæta umferðaröryggi gangandi fólks sem þarf þá ekki að þvera veginn á leið sinni frá þjónustumiðstöðinni að Gljúfrabúa og Seljalandsfossi.

Í deiliskipulagstillögu sem auglýst er samhliða aðalskipulagsbreytingu þessari eru bornar saman þrjár sviðsmyndir varðandi skipulag og útfærslu skipulagssvæðisins.

Sviðsmynd A gerir ráð fyrir færslu þórsmerkurvegar og uppbyggingu á þjónustumiðstöð og bílastæðum miðlægt á svæðinu. Samkvæmt þeirri sviðsmynd er hluti núverandi þórsmerkurvegar fjarlægður til að skapa svæðinu meira rými.

Sviðsmynd B gerir ekki ráð fyrir tilfærslu á þórsmerkurvegi. Bílastæði verða beggja vegna þórsmerkurvegar norðarlega á skipulagssvæðinu og þjónustumiðstöð byggð austan við núverandi þórsmerkurveg í námunda við bílastæði.

Sviðsmynd C gerir ráð fyrir færslu þórsmerkurvegar til vesturs. Bílastæði verða austan við þórsmerkurveg við Seljalandsá og þjónustumiðstöð byggð við núverandi þórsmerkurveg, skammt sunnan við núverandi bílastæði.

Í fyrrnefndri deiliskipulagstillögu eru þessar þrjár sviðsmyndir bornar ítarlega saman og kostir þeirrar og gallar metnir. Út frá þeim samanburði hefur sveitarstjórn ákveðið að

Sviðsmynd A sé vænlegasti kosturinn og byggir því aðalskipulagsbreytingin og fyrrnefnd deiliskipulagstillaga á þeirri sviðsmynd.

Eins og áður er getið tekur áætlunin einnig til nokkuð róttækrar breytingar á legu Þórsmerkurvegar (nr. 249) þar sem hann liggur um skipulagssvæðið. Gerð er tillaga um færslu vegarins til vesturs að varnargarði Markarfljóts. Um er að ræða nýjan um 1.100 m langan vegarkafla sem tengist þjóðvegi nr. 1, skammt austan Markarfljótsbrúar og liggur meðfram varnargarði Markarfljóts allt að Gljúfurá í norðri þar sem hann tengist núverandi Þórsmerkurvegi. Núverandi Þórsmerkurvegur frá þjóðvegi að Gljúfurá verður þar með lagður af sem tengivegur.

Hinn nýi vegarkafla og áætlun um byggingu þjónustumiðstöðvar krefst breytinga á aðalskipulagi Rangárþings eystra 2012-2024. Ekki er í gildi deiliskipulag svæðisins, en deiliskipulagstillaga er auglýst samhliða aðalskipulagsbreytingu þessari.

Nýi vegarkaflinn felur í sér framkvæmd sem tilgreind er í viðauka 1 B/C, tölulið 10.09/10.10 í lögum um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 og fellur því skipulagsbreytingin undir ákvæði laga um umhverfismat áætlana nr. 105/2006. Þjónustumiðstöð fyrir ferðamenn á verndarsvæðum á láglendi utan þéttbýlis felur í sér framkvæmd sem tilgreind er í viðauka 1 B/C, tölulið 12.05 í fyrrnefndum lögum um mat á umhverfisáhrifum og fellur því undir ákvæði laga um umhverfismat áætlana.

Í flokki B og C eru tilgreindar þær framkvæmdir sem kunna að hafa í för með umtalsverð umhverfisáhrif. Metið er í hverju tilviki með tilliti til eðlis, umfangs og staðsetningar, hvort þær skuli háðar mati á umhverfisáhrifum samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum. Fyrrnefndar framkvæmdir eru því tilkynningarskyldar til Skipulagsstofnunar.

Að öðru leyti felur aðalskipulagsbreytingin við Hamragarða og Seljalandsfoss ekki í sér framkvæmdir sem tilgreindar eru í viðaukum I og II í lögum um mat á umhverfisáhrifum.

Eins og fram hefur komið voru gerðar þrjár sviðsmyndir, A, B og C sem sýna mismunandi fyrirkomulag á svæðinu, legu Þórsmerkurvegar, staðsetningu byggingar, göngustíga og fl. Sveitarstjórn hefur ákveðið að leggja sviðsmynd A til grundvallar skipulagi svæðisins.

Breyting á landnotkun og nýr vegarkafla Þórsmerkurvegar samkvæmt sviðsmynd A er því í umhverfismati áætlana borin saman við svonefndan 0-kost.

Einnig er þjónustumiðstöðin borin saman við 0-kost að því marki sem það er hægt á aðalskipulagsstigi. Í umhverfismati deiliskipulagsáætlunarinnar er fjallað ítarlega um þjónustumiðstöðina, stærð, staðsetningu, aðlögun að landslagi og fl. og kostir bornir saman.

Aðliggjandi sveitarfélög eru Rangárþing ytra að vestan og Mýrdalshreppur að austan. Skaftárhreppur liggur einnig að Rangárþingi eystra á Mýrdalsjökli. Sameiginlegar skipulagslinur eru að öðru jöfnu flutningslinur og fjarskiptalagnir. Áætlun þessi hefur ekki áhrif á aðliggjandi sveitarfélög.

Deiliskipulagstillaga (sviðsmynd A)

Ráðgjafar: Steinsholt/Efla

Mikilvægir þættir í umhverfinu og líkleg þróun þess án framfylgdar áætlunarinnar.

Skipulagssvæðið er að hluta til í farvegi mjög stórra jökulhlaupa úr Köllu (Sigurður L. Hólm og Snorri Kjaran, 2005¹). Veðurstofa Íslands metur hættu af völdum flóðs á þessum stað mikla (high) (Pagneux og Roberts 2015²). Í aðalskipulagi Rangárþings eystra 2012-2024, kafla 5.4 kemur fram að mótuð hefur verið viðbragðsáætlun almannavarnadeildar ríkislöggreglustjóra vegna eldgosa og jökulhlaupa. Til staðar er viðvörunarkerfi fyrir alla íbúa og miðlun viðvarana og upplýsinga til ferðamanna.

Hamragarðar og Seljalandsfoss eru mikilvægar náttúruperlur sem viðkvæmar eru fyrir hvers kyns átroðningi.

Seljalandsfoss, Gljúfrabúi og hamrarnir á milli þeirra eru á náttúruminjaskrá (nr. 720) : *Einkar fallegir fossar, sem setja mikinn svip á landslagið, gróskumiklar brekkur.*

Vitað er um fjölda menningarminja kringum Hamragarðabæinn (bæjarhús, útihús, heimtröð, garðlög, gömul tún) og einnig við Myllulækinn (virkjanaminjar). Kverkarhellir er manngerður, a.m.k. að hluta, er yfir 100 ára gamall og því friðaður. Fjallað verður nánar um minjar og verndarsvæði í deiliskipulagi afspreyingar- og ferðamannasvæðisins og unnin fornleifaskráning eins og lög gera ráð fyrir.

Meðfram Markarfljóti, m. a. þar sem nýr Þórsmerkurvegur er fyrirhugaður, er í aðalskipulagi skilgreint hverfisverndarsvæði með eftirfarandi ákvæðum:

- Hefðbundnar nytjar svo sem beit og veiðar haldast eins og verið hefur.
- Mannvirkjagerð skal haldið í lágmarki og þess jafnan gætt að hún leiði til eins líttillar röskunar á umhverfi og lífríki og kostur er.
- Þurfí að reisa mannvirki s.s. fjallaskála, gangnamannaskála, neyðarskýli, fjarskiptastöðvar eða aðrar sambærilegar byggingar á svæðinu skal það gert kv. ákvæðum um slíkar byggingar í aðalskipulagi, í samræmi við deiliskipulag.

Áætlað vegarstæði nýs Þórsmerkurvegar við Hamragarða og Seljalandsfoss meðfram varnargarði Markarfljóts hefur ekki sérstakt náttúruverndargildi. Um er að ræða fyrrum farveg fljótsins, að miklu leyti uppgróna aura með nokkurri gróðurhulu. Svæðið er votlent að hluta en jarðvegur víða rýr. Ekki er um að ræða verðmætt landbúnaðarland.

Mikilvægt er að fyrirhugaður Þórsmerkurvegur verði lagaður að aðstæðum og felldur að landi eins vel og kostur er.

Án framfylgdar áætlunarinnar mun skapast neyðarástand á svæðinu, átroðningur ferðafólks, umferðarvandamál, slysahætta, skortur á bílastæðum og göngustígum. Um yrði að ræða álag á náttúru og vistkerfi sem m. a. er andstætt landsskipulagsstefnu 2015-2026.

¹ Sigurður L. Hólm & Snorri Páll Kjaran (2005). Reiknilíkan fyrir útbreiðslu hlaupa úr Entujökli. Í Magnús Tumi Guðmundsson og Ágúst Gunnar Gylfason (ritstj.), *Hættumat vegan eldgosa og hlaupa frá vestanverðum Mýrdalsjökli og Eyjafjallajökli*, 197-210. Ríkislöggreglustjórin og Snorrason, Á., B. Einarsson, E. Pagneux, J. Hardardóttir, M.J. Roberts, O. Sigurðsson, Ó. Thórarinsson, P. Crochet, T. Jóhannesson & T. Thorsteinsson (2012). Floods in Iceland. Í: Z. W. Kundzewicz (ritstj.), *Changes in flood risk in Europe*, 257-276. IAHS Special Publication 10.

² Pagneux, E.& M. J. Roberts (2015). Öræfi district and Markarfljót outwash plain: Rating of flood hazards. Í: E. Pagneux, M. T. Gudmundsson, S. Karlsdóttir, & M. J. Roberts (ritstj.), *Volcanogetic floods in Iceland: An assessment of hazards and risks at Öræfajökull and on the Markarfljót outwash plain*, 101-122. Reykjavík: IMO, IES-UI, NCIP-DCPEM.

Umhverfisþættir sem líklegt er að verði fyrir verulegum áhrifum af framkvæmd áætlunarinnar.

Í umhverfisskýrslu þessari er litið til viðeigandi umhverfisþáttar:

- Landslag, náttúrufar, verndarsvæði, fornminjar.
- Byggðaþróun, byggðarmynstur, yfirbragð byggðar.
- Auðlindir, vatn, jarðefni, landbúnaðarland.
- Hagkvæmni, þjónustukerfi, rekstur.
- Samgöngur, umferðaröryggi.
- Efnahagur, atvinnulíf, mannfjöldi.

Umhverfisverndarmarkmið stjórnvalda og hvernig tekið hefur verið tillit til þeirra og annarra umhverfissjónarmiða við gerð áætlunarinnar.

Áætlunin er í samræmi við leiðarljós og stefnu sveitarstjórnar í aðalskipulagi Rangárþings eystra:

- Í Rangárþingi eystra skulu vera góð búsetuskilyrði fyrir alla. Þar skal vera öflugt, fjölbreytt og framsækið atvinnulíf sem m.a. byggist á sérstöðu svæðisins og möguleikum til nýsköpunar.
- Umhverfismál, náttúruvernd og tengsl við sögu og söguminjar skulu höfð að leiðarljósi og tekið skal mið af sjónarmiðum um sjálfbæra þróun samfélags og byggðar við skipulag og uppbyggingu sveitarfélagsins.
- Sem aðili að Kötlu jarðvangi og erlendum samtökum jarðvanga sér sveitarfélagið fram á öflugra og fjölbreyttara atvinnulíf, einkum í ferðapjónustu og skyldum greinum.

Áætlunin er í samræmi við stefnu sveitarstjórnar um bættar samgöngur í sveitarfélagini öllu, umferðaröryggi allra vegfarenda og um greiðar aðkomuleiðir að helstu ferðamannastöðum.

Áætlunin er í samræmi við þá stefnu skipulagslaga nr. 123/2010 að stuðla að skynsamlegri og hagkvæmri nýtingu lands og landsgæða, tryggja varðveislu náttúru- og menningarverðmæta og koma í veg fyrir umhverfisspjöll og ofnýtingu með sjálfbæra þróun að leiðarljósi.

Áætlunin er í samræmi við markmið laga um náttúruvernd nr. 60/2013 þar sem m. a. er lögð áhersla á að auðvelda umgengni og kynni almennings af náttúr landsins og menningarminjum sem henni tengjast og efla þekkingu og fræðslu um náttúruna.

Áætlunin er í samræmi við stefnumörkun stjórnvalda 2002-2020 í „Velferð til framtíðar“ um vernd líffræðilegrar fjölbreytni: Við framkvæmdir sem raska eða breyta lifandi náttúru verði beitt varúðarsjónarmiði og vistkerfisnálgun þannig að neikvæðum áhrifum á vistkerfi verði haldið í lágmarki.

Áætlunin er í samræmi við Landsskipulagsstefnu 2015-2026 hvað varðar skipulag landnotkunar í dreifbýli og viðbrögð við auknu á lagi á náttúruna og vistkerfi landsins vegna vaxandi ferðapjónustu og almennrar útvistar.

Skilgreining, lýsing og mat á líklegum verulegum umhverfisáhrifum af framkvæmd áætlunarinnar.

Eins og fram hefur komið hefur sveitarstjórn í tengslum við deiliskipulag svæðisins látið vinna þrjár sviðmyndir sem taka til legu Þórsmerkurvegar og fyrirkomulags og uppbyggingar á afþreyingar- og ferðamannasvæðinu við Hamragarða og Seljalandsfoss. Í deiliskipulagstillögunni sem auglýst er samhliða aðalskipulagsbreytingu þessari eru valkostum lýst, þeir bornir saman og rökstuðningur fyrir vali sviðsmyndar A settur fram.

Sveitarstjórnin samþykkti þann kost (sviðsmynd A) sem í eftirfarandi töflu er borinn saman við svonefndan 0-kost.

BREYTING Á AFÐREYINGAR- OG FERÐAMANNASVÆÐI OG FÆRSLA ÞÓRSMERKURVEGAR/NÝR VEGARKAFLI.

NIÐURSTÖÐUR UMHVERFISÁHRIFA Á VIÐKOMANDI UMHVERFISPÆTTI:

	KOSTUR A Líkleg þróun umhverfis með framfylgd breytingartillögunnar	0 KOSTUR Líkleg þróun umhverfis með framfylgd gildandi aðalskipulags
Landslag, náttúrufar, verndarsvæði, fornminjar.	Bætt flæði bíla- og gönguumferðar um skipulagssvæðið stuðlar að að dreifingu álags og verndun umhverfis. Færsla Þórsmerkurvegar að varnargörðum Markarfljóts skapar aukið svigrúm á svæðinu. Unnin verður fornleifaskráning í tengslum við gerð deiliskipulags. Nýr Þórsmerkurvegur liggur um hverfisverndarsvæði við Markarfljót. Því ber að útfæra veginn af kostgæfni og aðlaga aðstæðum.	Hætta á óafturkræfum umhverfisspjöllum. Svæðið er komið að þolmörkum og ræður ekki við stöðugt vaxandi fjölda ferðamanna. Bílastæði við Seljalandsfoss og Hamragarða hafa neikvæð áhrif á ásýnd svæðisins.
Byggðaþróun, byggðarmynstur, yfirbragð byggðar.	Yfirbragð byggðar, byggðarmynstur ræðst á deiliskipulags- og hönnunarstigi, þ. á. m. aðlögun þjónustumiðstöðvar að aðstæðum og sýnileiki.	Núverandi yfirbragð byggðar er einkennandi fyrir byggð undir Fjöllunum, þ. e. dreifð, stakstæð hús við brekkurætur.
Auðlindir, vatn, jarðefni, landbúnaðarland.	Núverandi afþreyingar- og ferðamannasvæði og nýi vegarkafla Þórsmerkurvegar skerðir ekki rætarland.	Núverandi afþreyingar- og ferðamannasvæði og vegur skerðir ekki rætarland.
Hagkvæmni, þjónustukerfi, rekstur.	Við færslu Þórsmerkurvegar til vesturs þar sem hann fer um afþreyingar- og ferðamannasvæðið við Hamragarða og Seljalandsfoss eykst svigrúm til fjölbættra athafna. Rekstur og utanumhald þjónustusvæðisins verða hagkvæmari.	Óbreytt lega Þórsmerkurvegar stendur í vegi fyrir hagkvæmu þjónustukerfi og rekstri frambærilegrar ferðaþjónustu.

Samgöngur, umferðaröryggi.	Breyting á Þórsmerkurvegi mun auka umferðaröryggi á svæðinu umtalsvert. Aðgreining Þórsmerkurumferðar og umferðar akandi og gangandi við ferðamannastaðinn stuðlar að bættu umferðaröryggi. Betra aðgengi íbúa að býlum sínum innan Hamragarða. Við bættar aðstæður til áninga við Þórsmerkurveg verður bílastæðaplan við Hringveg (1) á móts við Kverkina fellt út. Það plan samræmist ekki kröfum til umferðaröryggis, þ.e. umferðaröryggi eykst við að fella það út.	Öryggi ferðamann er ekki tryggt vegna mikils fjolda ferðamanna á alls kyns farartækjum. Mikill skortur er á bílastæðum, lélegt stígakerfi, eðja á sumrin og hálka á vetrum. Við þessar aðstæður skapar umferð um Þórsmerkurveg hættu fyrir gangandi og akandi vegfarendur. Oft erfitt aðgengi íbúa að býlum sínum innan Hamragarða vegna umferðar ferðamanna við Hamragarða og Seljalandsfoss.
Efnahagur, atvinnulíf, mannfjöldi.	Færsla vegarins skapar hagkvæmt afþreyingar- og ferðamannasvæði. Gríðarleg aukning ferðamanna á svæðinu hefur í för með sér eftirspurn eftir þjónustu. Ný þjónustumiðstöð skapar fjölpætt störf í ferðaþjónustu sem leiðir af sér meiri umsvif og tekjur bæði fyrir sveitarfélagið og einstaklinga.	Sveitarfélagið og einstaklingar verða af umtalsverðum tekjum, einkum vegna þjónustu við ferðamenn.
Öryggi, heilsa, náttúrvá.	Með skýrri aðgreiningu bílaumferðar og göngu- og útvistarsvæða er stuðlað að öryggi ferðamanna og gesta. Náttúrvá/flóðahætta vegna Markarfljóts ógnar svæðinu og nýjum vegi. Gerðar hafa verið viðbragðssáætlanir sem virkjaðar eru í neyðartilvikum.	Öryggi ferðamanna er ekki tryggt vegna skorts á bílastæðum, lélegs stígakerfis, eðju á sumrin og hálku á vetrum. Umferð um núverandi Þórsmerkurveg skapar hættu fyrir gangandi og akandi vegfarendur. Náttúrvá/flóðahætta vegna Markarfljóts ógnar svæðinu og núverandi vegi. Gerðar hafa verið viðbragðssáætlanir viðbragðssáætlanir sem virkjaðar eru í neyðartilvikum.
Stefna/markmið sveitarstjórnar og ríkis.	Færsla vegarins sem skapar aukið svigrúm og spornar gegn ágangi á viðkvæm svæði, náttúru og vistkerfi og stuðlar að	Óbreyttur Þórsmerkurvegur tryggir ekki umferðaröryggi og þrengsli og skortur á bílastæðum og

	umferðaröryggi á svæðinu er í samræmi við stefnu sveitarfélagsins um eflingu ferðapjónustu og bætt aðgengi að ferðamannastöðum. Einnig er áætlunin í góðu samræmi við Landsskipulagsstefnu 2015-2026.	göngustígum hindrar eðlilega uppbyggingu ferðapjónustu.
--	---	---

Mótvægisaðgerðir

Lögð er áhersla á aðlögun vegarins að landslagi. Í deiliskipulagi verður nánar gerð grein fyrir aðlögun vegarins að landslagi og hæðarsetningu með það fyrir augum að milda ásýnd hans, séð frá Hamragörðum og Seljalandsfossi.

Lögð er áhersla á aðlögun þjónustumiðstöðvarinnar að landslagi þannig að sýnileiki hennar verði hóflegur. Í deiliskipulagi verður nánar gerð grein fyrir aðlögun hússins að landslagi, hæðarsetningu og jarðvegsmönnum með það fyrir augum að milda ásýnd hennar, einkum séð frá Hamragörðum og Seljalandsfossi.

Matsaðferð og niðurstaða.

Eins og fram hefur komið voru í tengslum við gerð deiliskipulagstillögu svæðisins unnar þrjár svíðmyndir sem taka til fyrirkomulags og uppbyggingar á fyrirhuguðu afþreyingar- og ferðamannasvæðinu við Hamragarða og Seljalandsfoss þ. á. m. legu Þórsmerkurvegar. Sveitarstjórnin hefur samþykkt kost A sem í töflu er borinn saman við svonefndan 0-kost.

Sá kostur liggur hvað mest miðsvæðis, gefur mikið svigrúm til uppbyggingar, er auðveldur í framkvæmd í áföngum og mun nýtast gestum á svæðinu vel.

Í deiliskipulagstillögu sem auglýst er samhliða aðalskipulagsbreytingu þessari er nánar gerð grein fyrir fyrnefndum svíðsmyndum sem taka til fyrirkomulags og uppbyggingar á svæðinu og þær metnar.

Umhverfismat aðalskipulagsáætlunarinnar er unnið af skipulagsráðgjafa í samráði við skipulagsnefnd Rangárþings eystra.

Vöktun

Gerðar hafa verið umfangsmiklar viðbragðsáætlanir vegna eldgosa og jökulhlaupa sem virkjaðar eru í neyðartilvikum.

Að öðru leyti verður ekki um eiginlega vöktun umhverfisáhrifa að ræða umfram samráðs sveitarstjórnar og Vegagerðarinnar við hönnun vegarins og eftirlits með framkvæmdum.

Samantekt

Um er að ræða stækkun afpreyingar- og ferðamannasvæðis við Hamragarða og Seljalandsfoss sem skapar aukið svigrúm og betra skipulag fyrir ferðaþjónustu svo og breytta legu Þórsmerkurvegar, þ.e. færslu hans að varnargarði Markarfljóts á svæðinu. Nýr um 1.100 m langur vegarkafli nær frá þjóðvegi nr. 1, skammt austan Markarfljótsbrúar að Gljúfurá í norðri.

Áætlunin gerir ráð fyrir að byggð verði þjónustumiðstöð á svæðinu allt að 1.000 m² að stærð. Allt að helmingur grunnflatar má vera á tveimur hæðum, mesta hæð á mæni 6,0 m miðað við gólfskóta aðalhæðar og veggħæð austurhluta má vera allt að 3,0 m miðað við frágengið yfirborð lands. Auk þess gerir áætlunin ráð fyrir um 250 m² skemmu við þjónustuhúsið í Hamragörðum og um 50 m² þjónustuhúsi í Kverkinni auk þess sem mörkuð er stefna um endurbyggingu mannvirkjanna í Hamragörðum.

Áhrifin á landslag, náttúrufar, verndarsvæði og forminjar eru metin óveruleg.

Svæðið er rúmt afmarkað vegna ríkjandi landslagsheildar Stærstur hluti þess eru upprónir áraurar. Áætlunin markar ekki stefnu um umfangsmikla uppbyggingu. Fyrst og fremst er um að ræða þjónustubygginguna, breytingar á flæði umferðar, bílastæði og gönguleiðir ásamt tjaldstæðum sem þó eru ekki hugsuð til framtíðar á svæðinu. Færsla vegarins bætir flæði bíla- og gönguumferðar um skipulagssvæðið, stuðlar að að dreifingu álags og verndun og eykur öryggi fótgangandi fólks.

Færsla Þórsmerkurvegar að varnargörðum Markarfljóts skapar aukið svigrúm á svæðinu. Unnin verður fornleifaskráning í tengslum við gerð deiliskipulags. Nýr Þórsmerkurvegur mun liggja um hverfisverndarsvæði við Markarfljót og ber því að útfæra veginn af kostgæfni og aðlaga aðstæðum.

Áhrifin á byggðarþróun eru á aðalskipulagsstigi metin jákvæð.

Bætt aðstaða til móttoku gesta og uppbygging þjónustumiðstöðvar á svæðinu hefur jákvæð áhrif á byggðarþróun í sveitarfélagini.

Áhrifin á byggðarmynstur og yfirbragð byggðar eru metin ítarlegar á deiliskipulagsstigi.

Áhrifin á auðlindir, vatn, jarðefni, landbúnaðarland eru metin óveruleg.

Hinn nýi vegarkafli Þórsmerkurvegar og bygging þjónustumiðstöðvar og annarra minni mannvirkja skerðir ekki ræktarland.

Áhrifin á hagkvæmni, þjónustukerfi, rekstur eru metin jákvæð.

Við færslu Þórsmerkurvegar til vesturs þar sem hann fer um afpreyingar- og ferðamannasvæðið við Hamragarða og Seljalandsfoss eykst svigrúm til fjölbættrar aðstöðu og athafna. Rekstur og utanumhald þjónustusvæðisins verður hagkvæmari.

Áhrifin á samgöngur, umferðaröryggi eru metin jákvæð.

Breyting á Þórsmerkurvegi mun auka umferðaröryggi á svæðinu umtalsvert. Aðgreining Þórsmerkurumferðar og umferð akandi og gangandi við ferðamannastaðinn og þjónustumiðstöðina stuðlar að bættu umferðaröryggi. Auðveldara aðgengi íbúa að býlum sínum innan Hamragarða.

Áhrifin á efnahag, atvinnulíf eru metin mjög jákvæð.

Færsla vegarins skapar hagkvæmt afpreyingar- og ferðamannasvæði. Ný og fjölþætt störf verða til í ferðaþjónustu. Meiri umsvif og tekjur bæði fyrir sveitarfélagið og einstaklinga.

Áhrifin á öryggi, heilsu eru metin jákvæð.

Með skýrri aðgreiningu bílaumferðar og göngu- og útvistarsvæða er stuðlað að öryggi ferðamanna og gesta.

Áhrifin á náttúrvá eru metin neikvæð/óviss.

Flóðahætta er í Markarfljóti í tengslum við hugsanleg eldsumbrot og mun ógna svæðinu og nýjum vegi. Í gildi eru umfangsmiklar viðbragðsáætlanir.

Jökulflóð úr Kötlu í farvegi Markarfljóts hafa ekki verið algeng í tímans rás. Heimildir herma að síðast hafí jökulflóð úr Kötlu runnið í farvegi Markarfljóts fyrir u.þ.b.1000 árum síðan.

Stefna/markmið sveitarstjórnar og ríkis styðja við inntak áætlunarinnar.

Færsla vegarins sem skapar aukið svigrúm og umferðaröryggi á svæðinu er í samræmi við stefnu sveitarfélagsins um eflingu ferðaþjónustu og bætt aðgengi að ferðamannastöðum.

